

Hınıs ve Karaçoban (Erzurum) İlçelerinin Makrofungusları Üzerinde Taksonomik Çalışmalar

Celâleddin ÖZTÜRK¹, Gıyasettin KAŞIK¹, Y.Kenan YILDIZ¹

Özet: Bu araştırmada bölgemizde bulunan 9 familyaya dağılan 18 mantar türü tespit edilmiştir. Bunlardan 16 tanesi yenen, 2 tanesi yenmez olarak belirlenmiştir. Teşhis edilen türler liste halinde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Makrofungus, Taksonomi

Taxonomic Studies On Macrofungi Of Hınıs And Karaçoban Counties(Erzurum)

Abstract: In this investigation eighteen mushroom species belong to nine family were determined. Sixteen of eighteen were edible two were not eaten. Identified taxa were given in a list.

Key Words: Macrofungus, Taxonomy

Giriş

Makrofunguslar gittikçe artan besin ihtiyacımızın karşılanmasında son yıllarda önemli bir alternatif haline gelmiştir. Dünya' da Amerika, Hollanda, Almanya, Fransa ve bazı uzak doğu ülkeleri kültür mantarcılığı ve arazi mantarlarından faydalanma yönünden ilerlemiş ülkeler haline gelmiştir. Ülkemiz iklim şartları yönünden uygun ve doğa mantarları bakımından oldukça zengin olmasına rağmen halkımız gerek kültür mantarcılığı ve gerekse arazi mantarlarından yeteri kadar faydalanamamaktadır. Vitamin, protein ve mineral madde gibi temel maddeler bakımından oldukça zengin olan makrofunguslar besin olarak değerli bir kaynaktır.

Bu çalışmada yörede yetişen makrofungusların tespit edilmesine ve ülkemiz makrofungus florasına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırmamız için gerekli materyal 1992 eylül ayından 1993 ekim ayına kadar özellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında değişik tarihlerde yapılan arazi çalışmaları sırasında araştırma bölgemizi oluşturan Erzurum ili Hınıs, Karaçoban ilçeleri ve çevrelerinden toplanmıştır. Çoğunlukla mantarların yetişmesine ekolojik bakımdan daha uygun olan yüksek çayırılar, dere kenarları, bahçeler, kuruyan bataklıklar ve kavaklıklar araştırılmıştır.

Arazi çalışmaları esnasında bulunan türlerin ekolojik ve morfolojik özellikleri ile halkın türler hakkında bilgileri kaydedilmiştir. Toplanan mantar örnekleri laboratuvara getirilerek mikroskopik incelemesi yapılmıştır. Daha sonra eldeki literatür kullanılarak teşhis gerçekleştirilmiştir[1-18].

¹ S.Ü.Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü-KONYA

Araştırma Sonuçları

Bu çalışma sonunda araştırma bölgesinde tespit edilen türlerin familyalara göre dağılışı aşağıda verilmiştir. Yenmeyen türler belirtilmiş, diğer türler yenilebilir karakterdedir.

Ascomycetes

Helvellaceae

- 1-*Helvella leucomelaena* (Pers.) Nannf.
- 2-*H. acetabulum* (L. : St. Amans) Quel.
- 3-*H. lacunosa* Afz.:Fr.
- 4-*H. leucopus* Pers.

Basidiomycetes

Tricholomataceae

- 5-*Laccaria laccata* (Scop.:Fr.) Bk. et Br.

Hymenochataceae

- 6-*Phellinus igniarius* (L.:Fr.) Que. YENMEZ

Polyporaceae

- 7-*Polyporus squamosus* (huds.:Fr.) Kumm.

Pleurotaceae

- 8-*Pleurotus ostreatus* (Jacqç:Fr.) Kumm.
- 9-*P. cornucopiae* Paul. :Fr.

Pluteaceae

- 10-*Volvariella speciosa* (Fr.) Sing.

Strophariaceae

- 11-*Pholiota aurivella* (Batsch.:Fr.) Kumm.

Coprinaceae

- 12-*Coprinus comatus* (Müll.:Fr.) S.F. Gray
- 13-*C. micaceus* (Bull.:Fr.) Fr.
- 14-*C. atramentarius* (Bull.:Fr.) Fr.
- 15-*Panaeolus ater* (Lange) Kühn et Romang. YENMEZ

Agaricaceae

- 16-*Agaricus campestris* L.:Fr.
- 17-*A. bresadolianus* Bohus
- 18-*A. macrosporus* (Moler: Svhaeff) Pilat

Tartışma

Bu çalışmada yapılan arazi ve laboratuvar çalışmaları sonucu 9 familya içinde dağılım gösteren 18 makrofungus türü tespit edilmiştir. Tespit edilen türlerin literatürle değerlendirilmesi sonucu bunların 16 tanesinin yenir, 2 tanesinin ise yenmez özellikte olduğu anlaşılmıştır.

Tespit edilen türler yenilebilirlik açısından değerlendirildiğinde özellikle 4 tür, *Pleurotus ostreatus*, *P. cornucopiae*, *Agaricus campestris*, ve *A. macrosporus* önemlidir. Bunlar içinde bilhassa *P.ostreatus* ve *A. campestris* dünyanın çeşitli ülkelerinde hem araziden toplanıp, hem de kültürde yetiştirilip yenirken araştırma yöremizde tanınmamaktadır. Arazi şartlarında yetişen diğer yenen türler için de durum aynı durum geçerlidir. Buradan yörede yenen mantarların halk tarafından değerlendirilemediği sonucu çıkmaktadır.

Kaynaklar

- 1-Abatay, M.,**Doğu Karadeniz Yöresinde Bitkilere Arız Olan Mantar Türleri Üzerinde Araştırmalar**. Ormancılık Araş. Enst.Yayınları,Teknik Bülten seri no:118:57-67 (1981)
- 2-Bon, M., **Mushrooms and Toadstools of Britian and North West Europe**. Hodder& stoughton,London (1987)
- 3-Gezer K., **Eskişehir İli Sınırları İçinde Yetişen Bazı Makrofunguslar Üzerinde Taksonomik Bir Araştırma**. Y. Lisans Tezi, Anadolu Ü. Fen Bil. Enst. Eskişehir (1988).
- 4-Gücin F., **Manisa İli Sınırları İçinde Yetişen Bazı Makrofunguslar Üzerinde Taksonomik Bir Araştırma**. Y. Lisans Tezi, E. Ü. Fen Fak. –İzmir (1979).
- 5-Gücin F., **Elazığ İli Sınırları İçinde Yetişen bazı Macrofunguslar Üzerinde Taksonomik Bir Araştırma**. Doktora Tezi, E. Ü. Fen Fak.. İzmir (1983).
- 6- Gücin F., **Elazığ Yöresinde Yenebilen Doğa Mantarları ve Yurdumuz Makrofungus Florası için Yeni Kayıt Olanlar**. Türkiye III. Yemeklik Mantar Kongresi,Yalova,İstanbul(1984)
- 7-İşiloğlu M., **Malatya İli Çevresinde Yetişen Yenen ve Zehirli Mantarlar Üzerinde taksonomik Araştırmalar**. Yüksek Lisans Tezi, S. Ü. Fen Bil. Enst. Konya(1987).
- 8-İşiloğlu M., **Adana ve İçel İl Sınırları İçinde yetişen Önemli Yenen ve Zehirli Mantarlar Üzerinde Taksonomik Araştırmalar**. Doktora Tezi, inönü Üniv. Fen Bil. Enst. Malatya (1992).
- 9-Karamanoğlu, K., Öder, N., **Bursa İli ve Çevresinde Yetişen Bazı Şapkalı Mantarlar**. Ankara Üniv. Ecz. Fak. Mecmuası 3: (1)13-33 (1973).
- 10-Kaşık G., **Konya Merkez İlçe ve Çevresindeki Ağaçlarda Yetişen Basidiomycetes Sınıfına Ait Şapkalı Mantarların Taksonomisi Üzerine Bir Araştırma**. Y. Lisans Tezi, Atatürk Üniv. Fen Bil. Enst. Erzurum (1990).
- 11-Kotlaba F., **Contribution to The Knowledge of The Turkish Macromycetes**. Ceska Mykologia. 30(3-4)156-169 (1976).
- 12-Krieger, L.C., **The Mushroom Handbook**. Dover Puplications,Inc.New York (1967).
- 13-Lange, I. E., Lange M., **Pilze**.BLV Verlag gesellschaft mbt.München (1973)
- 14-Lincoff, G. H., **The Audubon Society Field Guide to North American Mushroom**. Alfred A. Knopf, Inc. New York (1984)
- 15-Lohwag, K., **Ankara ve Çevresindeki Ağaçlara Arız Olan Bazı Mantarlar**. Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yıllığı F.4 (1955).
- 16-Michael, E., Hennig, B., Kreisel, H., **Handbuch Für Pilzfreunde**. 1.,2.,3.,4.band, G.F.V., Stuttgart (1983,1985,1986,1987).
- 17-Moser, M., **Keys to Agarici And Boleti**. Gustav Fischer Verlag. London (1983).
- 18-Phillips, R., **Mushrooms and Other Fungi of Great Britain and Europe**. Pan Books, London (1981).